

ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)

для проведення заняття в системі службової підготовки із середнім та старшим начальницьким складом (3 група) Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)

Вид підготовки: профільна підготовка

Тема № 3 Поняття корупції. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Навчальна мета: вдосконалення особовим складом знань національного законодавства, що регулює суспільні відносини у сфері запобігання корупції.

Час проведення: 2 год.

Місце проведення: народознавча світлиця.

Метод проведення : лекція.

Навчально-матеріальне забезпечення: роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» затверджене рішенням НАЗК від 11.08.2016 №3, план-конспект.

Нормативно-правові акти і література:

1. Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» затверджене рішенням НАЗК від 11.08.2016 №3;
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань - 5 хв.
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 75 хв.

Питання, які вивчатимуться:

1. Засади антикорупційної політики в Україні
2. Окремі аспекти функціонування уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки.
<p>Поняття корупції. У багатьох енциклопедіях та словниках визначення корупції надається як дослівний переклад з латинської «corruption» – «корозія, роз’їдання, руйнування». У довідковому документі про міжнародну боротьбу з корупцією (квітень 1995 р.) вона визначається як «зловживання державною владою для отримання вигоди в особистих цілях». З цього широкого тлумачення корупції ми й розглядаємо у подальшому. На більш докладному аналізі правового визначення корупції зупинимося нижче.</p> <p>Корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей.</p> <p>При цьому, неправомірною вигодою є грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.</p> <p>Види та форми корупції. Окресливши загальні риси корупції, її негативні риси, історичні та сучасні тенденції її розвитку, вважаємо за доцільне більш докладно зупинитися на видах (рівнях) корупції. Наші дослідження дають змогу виокремити чотири основні рівні (види) корупції:</p> <p>1. «Високорівнева» (або «елітарна», «можновладна») корупція характерна для вищих ешелонів влади (вищі органи влади, центральні органи з виконавчої влади, центральні апарати правоохоронних органів та судової гілки влади). Саме на цьому рівні розробляються корупційні схеми, створюються корупційні мережі. До основних форм «високорівневої» корупції слід віднести: корупційний лобізм; корупційний протекціонізм і фаворитизм; таємні внески на політичні цілі, внески на вибори з наступними «дивідендами» у вигляді високих державних посад; перехід державних посадових осіб на керівні посади комерційних структур, які вони, перебуваючи при владі, підтримували за державний рахунок; поєднання державної служби з комерційною діяльністю; роздавання податкових пільг; Під запис з надання монополії щодо певного виду комерційної діяльності; перешкода в отриманні спеціальних дозволів, ліцензій на зайняття певними видами діяльності (так званий «державний рекет», або торгівля дискреційною владою); призначення на відповідальні державні посади тощо. Найбільш уразливими сферами «високорівневої» корупції є: бюджетна сфера (у</p>	<p>Зачитуючи матеріал контролювати його сприйняття аудиторією</p>

тому числі міжнародна валютна допомога); приватизація державного майна; паливно-енергетичний сектор; контроль над тіньовою економікою та нелегальним бізнесом; розподіл державної власності, землі та природних багатств України; митна сфера.

Акцентувати увагу

2. Корупція в середніх ешелонах влади (обласного рівня). Практично тотожна корупції «елітарній». У зв'язку з меншим рівнем повноважень відрізняється меншими можливостями корупціонерів обласного рівня використовувати державну власність у своїх особистих цілях. Тут менші фінансові потоки, менша кількість великих об'єктів державної власності, обмежені й владні повноваження чиновництва. Але, зважаючи на звичайну арифметичну кількість чиновництва, шкода від корупціонерів цього рівня навряд чи менша.

3. Корупція «низова» (дрібного чиновництва), тобто держслужбовців які безпосередньо проводять роботу з підготовки управлінських рішень, висновків, готують або видають відповідні дозволи, інші документи, здійснюють контрольні дії, розслідування справ, безпосередньо притягають до правової відповідальності (рівень районів, міст, районів у містах). Дрібна управлінська (низова) корупція має свою кількісну та якісну характеристику (ознаки). Специфіка сфер її поширення полягає в такому: 1) це місцевий локальний рівень (рівень муніципальної влади), де не вирішуються питання глобального, довгострокового характеру; 2) об'єктом корупції у даному випадку є задоволення «поточних» потреб громадянина владно-політичного характеру (отримання довідки, фінансової допомоги, поставлення на облік, відкриття власної справи тощо). Найбільш «корупційно-небезпечні» сфери дрібної корупції: митна сфера (дрібні порушення правил митного режиму, дрібна контрабанда, тощо); дозвільно-ліцензійна система; сфера дрібного підприємництва; контрольно-наглядова діяльність; правоохоронна діяльність; житлово-комунальне та побутове обслуговування населення; система охорони здоров'я; сфера освіти та дошкільного виховання.

4. Корупція «від злиднів». Здійснюється дрібним чиновництвом не на постійній основі, ситуативно або коли вже склалося «зовсім скрутне матеріальне становище».

Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Стаття 65. Закону України «Про запобігання корупції»

1. За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті Закону України «Про запобігання корупції», притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. У разі вчинення від імені та в інтересах юридичної особи її уповноваженою особою злочину самостійно або у співучасті до юридичної особи у випадках, визначених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи кримінально-правового характеру.

2. Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, підлягає звільненню з посади в установленому законом порядку.

3. З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконання вимог Закону України «Про запобігання корупції» в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

4. Обмеження щодо заборони особі, звільненій з посади у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення, займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, встановлюється виключно за вмотивованим рішенням суду, якщо інше не передбачено законом.

5. Особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом.

Особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом. У разі закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, у зв'язку з відсутністю події або складу адміністративного правопорушення відстороненій від виконання службових повноважень особі відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.

Практичні аспекти створення умов для повідомлень про факти порушення вимог антикорупційного законодавства, налагодження ефективної взаємодії з викривачами та гарантії їх захисту за законодавством України.

1 січня 2020 року набув чинності Закон «Про внесення змін до

закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції». Національне агентство підготувало відповіді на найбільш поширені запитання про викривачів корупції, гарантії захисту їх трудових прав та умови отримання винагороди викривачем.

Викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

Крім того, відповідно до внесених до Кодексу України про адміністративні правопорушення змін викривач є свідком у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (частина третя статті 272).

Разом з тим, згідно з внесеними до Кримінального процесуального кодексу України змінами викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування та є заявником (пункти 16-2 та 25 частини першої статті 3). Права та гарантії захисту викривачів поширюються на близьких 6 осіб викривача (частина третя статті 533 Закону України «Про запобігання корупції»).

Звертаємо увагу, що згідно з приміткою до статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» близькими особами викривача є особи, зазначені в абзаці четвертому частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання корупції», а саме:

члени сім'ї, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

При цьому члени сім'ї – це:

а) особа, яка перебуває у шлюбі із викривачем, та діти викривача до досягнення ними повноліття – незалежно від спільного проживання із викривачем;

б) будь-які особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки із викривачем (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому

числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Коли виникають права та гарантії захисту викривача?

Права викривача виникають з моменту повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

На який термін набувається статус викривача?

Законом України «Про запобігання корупції» не визначено термін, на який фізична особа набуває статус викривача.

Чи втрачає викривач право на передбачені Законом України «Про запобігання корупції» права та гарантії захисту у разі непідтвердження наведених у його повідомленні фактів?

Законом України «Про запобігання корупції» не визначено умовою, за якої фізична особа є викривачем, підтвердження викладеної у її повідомленні інформації про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Таким чином, у разі не підтвердження наведених у повідомленні фактів викривач не втрачає права та гарантії захисту, передбачені Законом України «Про запобігання корупції».

За яких умов повідомлення підлягає розгляду?

Повідомлення підлягає розгляду за сукупності наступних умов:

містить інформацію про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

якщо наведена у повідомленні інформація стосується конкретної особи;

повідомлення містить фактичні дані, які можуть бути перевірені.

Які існують канали для повідомлень?

Внутрішні канали повідомлення – способи захищеного та анонімного повідомлення інформації, яка повідомляється викривачем керівнику або уповноваженому підрозділу (особі) органу або юридичної особи, у яких викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення яких виконує роботу;

зовнішні канали повідомлення – шляхи повідомлення інформації викривачем через фізичних чи юридичних осіб, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки;

регулярні канали повідомлення – шляхи захищеного та анонімного повідомлення інформації викривачем НАЗК, іншому суб'єкту владних повноважень, до компетенції якого належить розгляд та прийняття рішень з питань, щодо яких розкривається відповідна інформація.

Які заходи можуть бути вжиті викривачем для захисту?

Заходами захисту викривача та його близьких осіб у зв'язку із

здійсненим повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» можуть бути:

1) за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривача, його близьких осіб – звернення до правоохоронних органів;

2) при порушенні трудових прав викривача, його близьких осіб або загрозі їх порушення: інформування керівника або роботодавця про права та гарантії захисту викривача, передбачені Законом України «Про запобігання корупції» та необхідність їх дотримання; звернення до Національного агентства з питань запобігання корупції; звернення до відповідного суду.

Які права має викривач?

бути повідомленим про свої права та обов'язки;

отримувати підтвердження прийняття та реєстрації повідомлення;

на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача; на конфіденційність;

повідомляти про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» анонімно;

у разі загрози життю і здоров'ю на забезпечення безпеки щодо себе та близьких осіб, майна та житла або на відмову від таких заходів;

на відшкодування витрат у зв'язку із захистом прав викривачів, витрат на адвоката у зв'язку із захистом прав особи як викривача, витрат на судовий збір;

на винагороду у визначених законом випадках; на отримання психологічної допомоги;

на звільнення від юридичної відповідальності у визначених законом випадках;

на отримання інформації про стан та результати розгляду, перевірки та/або розслідування за фактом повідомлення ним інформації.

Які гарантії захисту у разі загрози життю, здоров'ю та майну викривачів та близьких осіб?

За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненим повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

Які гарантії захисту трудових прав викривача?

Викривачу(а) та його близьким особам у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» не може бути:

- відмовлено у прийнятті на роботу;

- звільнено чи примушено до звільнення;
- притягнуто до дисциплінарної відповідальності;
- піддано з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів впливу;

відмовлено в укладенні чи продовженні договору, трудового договору (контракту).

У разі відсторонення викривача від виконання трудових обов'язків не з його вини оплата праці на період відсторонення здійснюється в розмірі середньої заробітної плати працівника за останній рік.

Викривач, його близькі особи, звільнені з роботи у зв'язку з повідомленням підлягають негайному поновленню на попередній роботі (посаді), а також їм виплачується середній заробіток за час вимушеного прогулу, але не більш як за один рік. Якщо заява про поновлення викривача, його близької особи на роботі (посаді) розглядається більше одного року не з їхньої вини, їм виплачується середній заробіток за весь час вимушеного прогулу. Для захисту прав та представництва своїх інтересів викривач має право: користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України «Про безоплатну правову допомогу»; залучити адвоката самостійно та отримати відшкодування витрат на адвоката та на судовий збір у зв'язку із захистом прав особи як 10 викривача; на представництво Національним агентством його інтересів в суді.

Які умови отримання винагороди викривачем?

Право на винагороду має викривач, який повідомив про корупційний злочин, активно сприяв його розкриттю, грошовий розмір предмета якого або завдані державі збитки від якого у 5000 і більше разів перевищують розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом на час вчинення злочину.

Розмір винагороди становить 10 відсотків від грошового розміру предмета корупційного злочину або розміру завданих державі збитків від злочину після ухвалення обвинувального вироку суду. Розмір винагороди не може перевищувати 3000 мінімальних заробітних плат, установлених на час вчинення злочину. У випадках повідомлення декількома викривачами різної інформації про один і той самий корупційний злочин, у тому числі інформації, що доповнює відповідні факти, розмір винагороди розподіляється у рівних частинах між такими викривачами. У кожному випадку суд встановлює конкретний розмір винагороди, що підлягає виплаті, з урахуванням критеріїв персональності та важливості інформації. У разі відсутності хоча б одного із критеріїв суд прийматиме рішення про відмову у виплаті винагороди.

Викривач має право представляти свої інтереси під час розгляду питання щодо виплати йому винагороди особисто і через представника – адвоката (у тому числі анонімно, але до вирішення питання виплати

йому винагороди).

З метою захисту персональних даних анонімного викривача після їх розкриття для суду можуть бути здійснені, зокрема, такі заходи безпеки, як забезпечення конфіденційності відомостей про особу та/або закритий судовий розгляд. Викривач має право оскаржити судове рішення в частині, що стосується його інтересів під час вирішення питання виплати йому винагороди як викривачу. Винагорода виплачується викривачу за рахунок Державного бюджету України органами державного казначейства за процедурою безспірного списання.

Звертаємо увагу, що право на винагороду не має особа, яка:

1) повідомила про корупційний злочин у рамках угоди у кримінальному провадженні або яка є співучасником корупційного злочину, про який вона повідомила;

2) повідомила про корупційний злочин як викривач, маючи при цьому можливість для здійснення офіційного повідомлення про виявлений злочин у межах реалізації своїх службових повноважень.

Яка відповідальність за порушення прав викривача?

адміністративна – за незаконне розголошення інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, штраф від 1000 до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на 1 рік (частина друга статті 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення);

кримінальна – за незаконне звільнення працівника з роботи у зв'язку з повідомленням ним як викривачем про вчинення іншою особою корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» штраф від 2000 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років, або виправними роботами на строк до 2 років (частина перша статті 172 Кримінального кодексу України).

Які нові повноваження уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у сфері захисту викривачів з 01 січня 2020 року?

організація роботи внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», отримання та організація розгляду повідомленої через такі канали інформації;

співпраця з викривачами, забезпечення дотримання їхніх прав та гарантій захисту, передбачених законом; надання працівникам відповідного органу чи юридичної особи або особам, які проходять у них службу чи навчання, чи виконують певну роботу, методичної допомоги та консультацій щодо повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з 12 корупцією правопорушень, інших

Керівник уповноваженого підрозділу територіального органу, підприємства, установи, організації призначається керівником такого територіального органу, підприємства, установи, організації за погодженням з керівником уповноваженого підрозділу органу виконавчої влади.

На посади керівника, його заступника та спеціалістів уповноваженого підрозділу органу виконавчої влади призначаються особи з відповідним рівнем кваліфікації згідно з Довідником типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців.

Керівник органу виконавчої влади, підприємства, установи та організації, в якому утворено уповноважений підрозділ, сприяє створенню умов для виконання на належному рівні підрозділом покладених на нього завдань.

4. Закріплення вивченого матеріалу – 5 хв.

5. Підведення підсумків – 5 хв.

вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
відповісти на запитання

План-конспект склав:

заступник начальника курсу
майор служби цивільного захисту

Володимир ПРОТОПШІ